

Thực trạng tác động của Đại dịch COVID-19 đến tình hình tài chính của sinh viên một số trường đại học tại Hà Nội

Vũ Thị Quỳnh Nga

Email: ngavtq@vnies.edu.vn

Viện Khoa học Giáo dục Việt Nam

101 Trần Hưng Đạo, Hoàn Kiếm, Hà Nội, Việt Nam

TÓM TẮT: Đại dịch COVID-19 đã tạo ra một cuộc khủng hoảng kinh tế - xã hội chưa từng có. Tỷ lệ thất nghiệp gia tăng, chi phí liên quan đến phòng chống dịch bệnh hiện đang tạo ra gánh nặng tài chính nặng nề đối với nhóm đối tượng yếu thế trong xã hội và sinh viên là một trong số đó. Nghiên cứu này là kết quả của cuộc khảo sát 120 sinh viên đại học năm thứ hai và năm thứ ba tại Hà Nội về ảnh hưởng của dịch bệnh đến tình hình tài chính của sinh viên. Kết quả nghiên cứu cho thấy, hầu hết sinh viên đều chịu ảnh hưởng tiêu cực bởi dịch bệnh. Nguồn thu sụt giảm mạnh trong khi chi phí phục vụ quá trình học tập có xu hướng tăng. Do đó, các trường đại học và Chính phủ cần có chính sách hỗ trợ sinh viên vượt qua khó khăn để tiếp tục học đại học trong bối cảnh mới.

TỪ KHÓA: Tác động của đại dịch, tài chính trong giáo dục đại học, sinh viên đại học.

→ Nhận bài 19/03/2022 → Nhận bài đã chỉnh sửa 29/4/2022 → Duyệt đăng 15/9/2022.

DOI: <https://doi.org/10.15625/2615-8957/12210910>

1. Đặt vấn đề

Đại dịch COVID-19 đã gây ra những biến động lớn về kinh tế - xã hội tại Việt Nam. Dịch bệnh căng thẳng, bất ngờ, giãn cách xã hội và các biện pháp phòng chống dịch bệnh đã gây ra nhiều xáo trộn trong đời sống. Sinh viên là đối tượng dễ chịu tổn thương do đại dịch gây ra. Dễ thấy nhất là sự sụt giảm nguồn thu nhập do tỷ lệ thất nghiệp gia tăng trong thời gian giãn cách xã hội. Mặt khác, các chi phí phục vụ cho việc học tập không những không giảm mà còn có xu hướng gia tăng, gây ảnh hưởng đến khả năng tiếp tục đến trường của nhiều sinh viên. Mặc dù đại dịch mới bắt đầu xuất hiện gần hai năm trở lại đây nhưng các nghiên cứu về tác động của đại dịch COVID-19 đối với sinh viên tại Việt Nam có khá nhiều. Điều đó phản ánh sự quan tâm của xã hội đối với những tác động của đại dịch với sinh viên. Các nghiên cứu tập trung vào sự thay đổi hình thức đào tạo từ trực tiếp sang trực tuyến, khó khăn trong cuộc sống vật chất và tinh thần của sinh viên, các giải pháp hỗ trợ tài chính cho sinh viên trong các trường đại học... Một số công trình nghiên cứu tiêu biểu có thể kể đến như: Dạy học trực tuyến trong các trường đại học ở Việt Nam trong giai đoạn dịch bệnh COVID-19 và kiến nghị các biện pháp thích ứng với trạng thái bình thường mới; Tác động của đại dịch SAR-CoV-2 đối với hoạt động giáo dục tại Trường Đại học Trà Vinh; COVID-19 tác động tiêu cực lĩnh vực giáo dục và đào tạo thanh niên... Việc đánh giá về tác động của đại dịch đối với tình hình tài chính của sinh viên vẫn còn khá hạn chế. Chính vì

thế, các căn cứ thực tiễn để đưa ra mức hỗ trợ tài chính phù hợp với sinh viên trong bối cảnh dịch bệnh tiếp tục diễn biến phức tạp vẫn còn thiếu. Chúng tôi thực hiện nghiên cứu này tại một số trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội để phân tích, đánh giá tác động của đại dịch COVID-19 đối với sinh viên trên khía cạnh tài chính, tạo tiền đề cho việc đưa ra các chính sách hỗ trợ sinh viên trong bối cảnh đại dịch vẫn tiếp tục kéo dài. **Sản phẩm thuộc đề tài “Chính sách tài chính đảm bảo công bằng trong tiếp cận giáo dục đại học đối với sinh viên trong bối cảnh đại dịch COVID-19”, mã số V2021.13.**

2. Nội dung nghiên cứu

2.1. Khái niệm

Investopedia.com định nghĩa tài chính cá nhân là thuật ngữ bao hàm quản lý tiền của cá nhân như tiền đầu tư và tiền tiết kiệm. Nó bao gồm: lập ngân sách, giao dịch ngân hàng, bảo hiểm, đầu tư, thế chấp, lập kế hoạch nghỉ hưu và thuế và tài sản. Đối với sinh viên, khi nhắc đến tài chính của sinh viên, thông thường đề cập đến khoản vay tín dụng của sinh viên. Trong khuôn khổ bài viết, tài chính của sinh viên là tất cả khoản liên quan đến đầu ra và đầu vào dòng tiền sử dụng hàng ngày, hay nói cách khác là các khoản chi và khoản thu mà sinh viên sử dụng để duy trì cuộc sống hàng ngày.

2.2. Phương pháp nghiên cứu

Mục đích: Đánh giá mức độ tác động của đại dịch

COVID-19 đến tình hình tài chính của sinh viên đại học, tạo cơ sở thực tiễn cho việc đề xuất chính sách hỗ trợ của Nhà nước và cơ sở đào tạo đại học cho sinh viên trong đại dịch cũng như trong trạng thái bình thường mới.

Nội dung: Nội dung cuộc khảo sát là những khoản thu, chi trong cuộc sống học tập của sinh viên và sự tăng giảm của các khoản thu chi đó sau khi đại dịch xảy ra trong cộng đồng.

Đối tượng: Tác động của đại dịch COVID-19 đến tình hình tài chính của sinh viên.

Quy mô mẫu: Khảo sát được thực hiện với đối tượng là 120 sinh viên năm thứ hai và năm thứ ba tại các trường đại học trên địa bàn thành phố Hà Nội. Cụ thể như sau (xem Bảng 1):

Bảng 1: Khảo sát số lượng sinh viên của 03 trường đại học

STT	Tên trường	Số lượng sinh viên
1	Đại học Kinh tế Quốc dân	40
2	Đại học Kinh tế Kỹ thuật Công nghiệp Hà Nội	40
3	Đại học Công nghiệp Việt Hưng	40
TỔNG		120

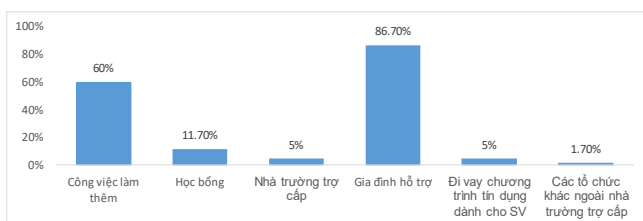
Cách thức thực hiện: Thông qua khảo sát bằng phiếu hỏi đối với sinh viên.

Phương pháp xử lý kết quả nghiên cứu: Kết quả nghiên cứu được xử lý thông qua phần mềm phân tích dữ liệu SPSS 22.

2.3. Kết quả khảo sát

2.3.1. Thực trạng các nguồn thu của sinh viên trong đại dịch COVID-19

Để duy trì cuộc sống và trang trải việc học tập của mình, sinh viên có những nguồn thu nhập sau: Công việc làm thêm; Học bổng; Nhà trường trợ cấp; Gia đình hỗ trợ; Đi vay từ chương trình tín dụng dành cho sinh viên; Các tổ chức khác ngoài nhà trường trợ cấp. Theo số liệu khảo sát, tỉ lệ sinh viên có nguồn thu nhập được thể hiện qua Biểu đồ 1:

Biểu đồ 1: Nguồn thu nhập của sinh viên

Căn cứ vào Biểu đồ 1 có thể thấy, phần lớn nguồn thu

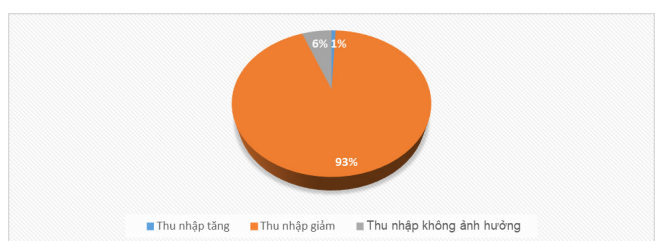
của sinh viên đều từ công việc làm thêm (60%) và gia đình hỗ trợ (86,7%). Các nguồn thu từ nhà trường trợ cấp, đi vay chương trình tín dụng dành cho sinh viên và các chương trình trợ cấp từ các tổ chức ngoài nhà trường chiếm tỉ lệ không đáng kể (từ 5% trở xuống).

Thứ nhất, tỉ lệ sinh viên nhận được học bổng chiếm 11,7%, có nghĩa là cứ 10 sinh viên thì mới có 01 sinh viên nhận được học bổng. Học bổng thường được cấp cho sinh viên có thành tích học tập xuất sắc trong năm học. Số lượng sinh viên nhận được học bổng của nhà trường tính trên số lượng sinh viên thường chiếm tỉ lệ khá nhỏ.

Thứ hai, nguồn thu lớn nhất của sinh viên đến từ gia đình, chủ yếu là tiền ăn học mà bố mẹ cho con cái. Trung bình cứ 10 sinh viên thì có gần 9 sinh viên nhận được tiền hỗ trợ của cha mẹ.

Thứ ba, nguồn thu lớn của sinh viên đến từ công việc làm thêm, chiếm tỉ lệ 60% có nghĩa là cứ 10 sinh viên thì có 06 sinh viên đi làm thêm và có nguồn thu từ tiền công, tiền lương. Công việc làm thêm của sinh viên rất đa dạng, chủ yếu là làm bán thời gian như: chạy bàn, thu ngân, nhân viên bán hàng, gia sư... Hiện nay, sinh viên đi làm thêm ngoài giờ học là chuyện khá phổ biến, đặc biệt là sinh viên có hoàn cảnh gia đình khó khăn. Các em cần đi làm thêm để có thêm tiền trang trải cuộc sống và học tập. Một số sinh viên đi làm thêm để tích lũy kinh nghiệm sống, nâng cao kỹ năng mềm, mở rộng mối quan hệ giúp ích cho bản thân trong tương lai.

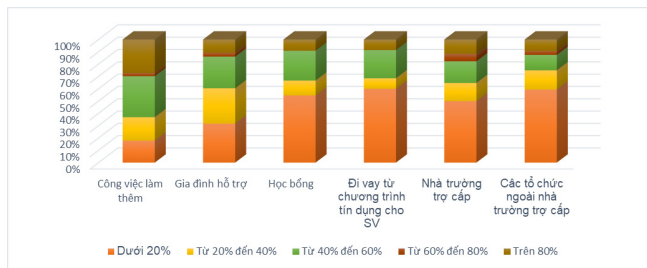
Tuy nhiên, khi dịch bệnh COVID-19 xảy ra, xã hội biến động, tỉ lệ thất nghiệp tăng cao, ảnh hưởng đáng kể đến nguồn thu của sinh viên. Cụ thể như sau (xem Biểu đồ 2):

Biểu đồ 2: Tác động của đại dịch COVID-19 đến nguồn thu của sinh viên

Từ Biểu đồ 2, dễ dàng nhận thấy, đại dịch COVID-19 đã làm giảm thu nhập của sinh viên, với hơn 93,3% sinh viên bị giảm thu nhập bởi tác động của đại dịch. Có nghĩa là, cứ 10 sinh viên thì có hơn 9 sinh viên bị giảm thu nhập do ảnh hưởng của bệnh dịch. Chỉ có 5,8% sinh viên không bị ảnh hưởng bởi thu nhập, chủ yếu là những sinh viên đến từ các gia đình khá giả, bố mẹ trợ cấp hầu hết tiền sinh hoạt phí cho sinh viên kể cả trong mùa dịch. Số lượng sinh viên tăng thu nhập trong đại dịch chỉ chiếm tỉ lệ không đáng kể (0,8%).

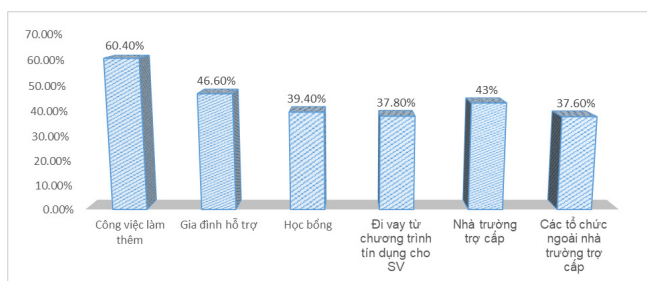
Nguồn thu nhập của sinh viên bị giảm cụ thể như sau (Biểu đồ 3):

Biểu đồ 3: Tỉ lệ sụt giảm thu nhập của sinh viên do ảnh hưởng của đại dịch

Căn cứ vào Biểu đồ 3 ta thấy, các nguồn thu nhập của sinh viên giảm ở mức độ khác nhau. Trong đó, thu nhập từ công việc làm thêm sụt giảm mạnh nhất với khoảng 27,4% sinh viên tham gia khảo sát giảm trên 80% tiền công và tiền lương từ việc làm thêm; 2,4% sinh viên giảm từ 60% đến 80% và khoảng 1/3 sinh viên giảm từ 40% đến 60% thu nhập từ công việc làm thêm. Theo báo cáo từ Bộ Giáo dục và Đào tạo, khoảng 7% sinh viên không có việc làm thêm [1]. Khoản thu nhập từ gia đình hỗ trợ sụt giảm với hơn 1/10 sinh viên giảm thu nhập từ bố mẹ trợ cấp trên 80%; 3% sinh viên sụt giảm từ 60% đến 80%; khoảng 1/4 sinh viên giảm từ 40% đến 60% nguồn thu từ bố mẹ. Theo số liệu thống kê của Tổng cục Thống kê, tỉ lệ thất nghiệp trong độ tuổi lao động là 3,22%, tăng 0,54 điểm phần trăm so với năm trước kéo theo thu nhập bình quân tháng của người lao động là 5,7 triệu đồng, giảm 32 nghìn đồng so với năm 2020 [2].

Khoản thu từ trợ cấp của bố mẹ và tiền công từ việc làm thêm là hai nguồn thu nhập chính của sinh viên cũng là nguồn thu có sự sụt giảm mạnh nhất do tác động của đại dịch COVID-19. Xét giá trị trung bình, công việc làm thêm sụt giảm 60,4%, trong khi gia đình hỗ trợ sụt giảm 46,6% (xem Biểu đồ 4):

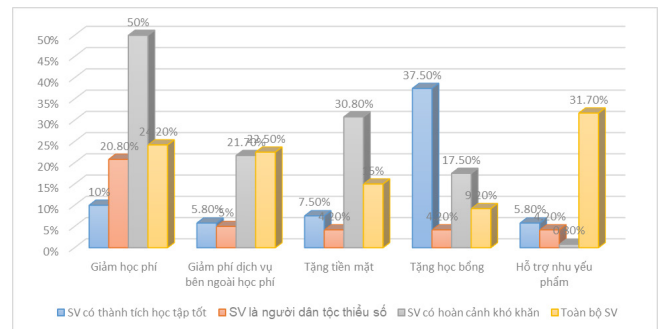

Biểu đồ 4: Giá trị trung bình sụt giảm nguồn thu nhập của sinh viên

2.3.2. Thực trạng hỗ trợ các trường đại học dành cho sinh viên trong đại dịch COVID-19

Do những tác động của dịch bệnh COVID-19, nguồn thu nhập của sinh viên sụt giảm mạnh mẽ, nhiều sinh

viên đột ngột/bất ngờ rơi vào hoàn cảnh khó khăn, áp lực về tài chính khiến sinh viên đứng trước nguy cơ bỏ học. Trước tình hình đó, nhiều cơ sở đào tạo giáo dục đại học đã triển khai các gói hỗ trợ dành cho sinh viên, hình thức hỗ trợ khác nhau tùy thuộc vào từng trường đại học, trong đó chủ yếu là giảm học phí cho sinh viên.

Biểu đồ 5: Hình thức hỗ trợ của các trường đại học đối với sinh viên trong mùa dịch

Căn cứ vào Biểu đồ 5, các trường đại học đã hỗ trợ sinh viên dưới nhiều hình thức khác nhau như: giảm học phí, giảm dịch vụ phí bên ngoài học phí, tăng tiền mặt, học bổng và hỗ trợ nhu yếu phẩm với mỗi đối tượng sinh viên khác nhau, mức độ hỗ trợ khác nhau. Trong đó, với sinh viên có thành tích học tập tốt, nhà trường tăng cường tặng học bổng cho sinh viên (37,5%). Thực tế cho thấy, việc trao học bổng cho sinh viên đã được thực hiện từ lâu trong các trường đại học, căn cứ vào các điều kiện khác nhau, chủ yếu đặt nặng vấn đề thành tích học tập, các trường thường tổ chức trao học bổng cho sinh viên. Khi dịch bệnh diễn biến phức tạp, các trường vẫn cố gắng tổ chức hoạt động đào tạo trong trạng thái bình thường mới. Căn cứ vào thành tích học tập của sinh viên, các trường đại học đã trao học bổng cho sinh viên có thành tích học tập tốt, mức trao học bổng khác nhau tùy thuộc vào tình hình tài chính của mỗi trường đại học. Ngoài học bổng, sinh viên có thành tích học tập tốt có thể được miễn giảm học phí (10%). Đây là hình thức hỗ trợ dành riêng cho sinh viên có thành tích cao trong học tập.

Đối với sinh viên là người dân tộc thiểu số, các em luôn là đối tượng được nhà nước ưu tiên quan tâm chăm sóc, thể hiện tinh thần đoàn kết của 54 dân tộc anh em trên đất nước Việt Nam. Trong thời kì dịch bệnh phức tạp, sinh viên là người dân tộc được hỗ trợ giảm học phí (20,8%), ngoài ra còn được hỗ trợ theo các hình thức khác với tỉ lệ dưới 10%.

Đối với sinh viên có hoàn cảnh khó khăn, đối tượng dễ chịu tổn thương do ảnh hưởng của đại dịch COVID-19, dịch bệnh khiến sinh viên gặp nhiều khó khăn vì các em không thể đi làm thêm đồng nghĩa với việc không có tiền trang trải cuộc sống hàng ngày, chưa kể đến có thể tiếp tục đi học đại học. Các trường đã thực hiện giảm

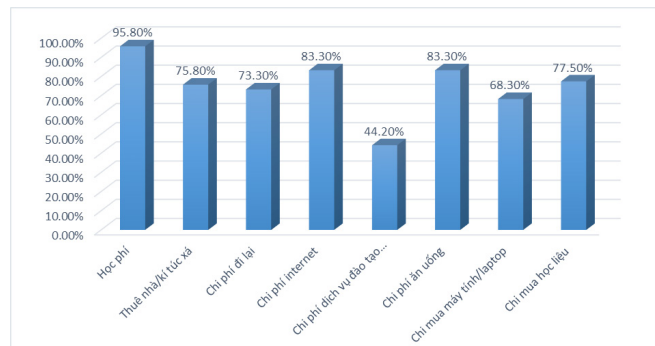
học phí cho sinh viên. Khoảng 1/2 sinh viên đã được hỗ trợ theo hình thức này. Ngoài ra, 30,8% sinh viên được tặng tiền mặt; 21,7% sinh viên được giảm dịch vụ phí (gồm phí ở kí túc xá, phí gửi xe và các lệ phí khác...); 17,5% sinh viên được tặng học bổng. Cụ thể, hơn 235 sinh viên nội trú (140 lưu học sinh và 95 sinh viên chính quy) bị mắc kẹt lại kí túc xá sau khi thành phố thực hiện Chỉ thị 16 của Thủ tướng Chính phủ được hỗ trợ 400.000 đồng/sinh viên và những suất quà nhu yếu phẩm đến từ Công đoàn và các giảng viên đang công tác tại trường. Ngoài ra, chương trình hỗ trợ sinh viên từ các khoa, viện của trường cũng kịp thời hỗ trợ cho 327 sinh viên, Khoa Kinh tế học hỗ trợ 15 sinh viên (1 triệu đồng/sinh viên); Viện Thương mại và Kinh tế Quốc tế hỗ trợ 120 sinh viên (111 suất 300.000 đồng/sinh viên và 9 suất 500.000 đồng/sinh viên). Khoa Thống kê hỗ trợ 40 sinh viên (500.000 đồng/sinh viên); Khoa Quản trị kinh doanh hỗ trợ 48 sinh viên (500.000 đồng/sinh viên), Khoa Luật hỗ trợ 43 sinh viên (500.000 đồng/sinh viên) [3]. Đây là những món quà mang ý nghĩa vật chất và tinh thần lớn lao của nhà trường và các thầy cô dành cho sinh viên đã vượt khó vươn lên theo đuổi chương trình đại học.

Đối với sinh viên nói chung, các cơ sở giáo dục đại học đã thực hiện hỗ trợ nhu yếu phẩm cho sinh viên mắc kẹt tại thành phố vì nhiều lí do khác nhau (31,7%); 22,5% sinh viên được giảm dịch vụ phí; 20% sinh viên được giảm học phí; 15% sinh viên đã được tặng tiền mặt. Trường Đại học Kinh tế Quốc dân thông báo giảm học phí cho toàn bộ sinh viên chính quy đang học online tại thời điểm ngày 31 tháng 5, không tính những em đã dừng học. Mỗi sinh viên sẽ được giảm 1 triệu đồng, tổng số tiền hỗ trợ 23 tỉ đồng. Phòng Quản lý và Đào tạo của trường thống kê danh sách sinh viên đủ điều kiện nhận hỗ trợ và phòng Tài chính - Kế toán sẽ tự trừ vào học phí. Đây không phải lần đầu tiên trường hỗ trợ học phí khi sinh viên ở nhà học online. Năm 2020, trường này cũng đã giảm 5% học phí, đồng thời cam kết không tăng học phí trong 3 năm liên tiếp kể từ năm 2019.

2.3.3. Thực trạng các khoản chi của sinh viên trong quá trình học đại học trong đại dịch COVID-19

Để phục vụ cho việc học tập ở bậc đại học, sinh viên phải chi các khoản liên quan đến học phí, phí dịch vụ đào tạo khác, chi phí thuê nhà/kí túc xá, chi phí ăn uống, chi phí đi lại, chi phí mua máy tính, laptop, chi phí sử dụng Internet, chi phí mua học liệu (sách vở, giáo trình, tài liệu...). Trong đó, học phí là chi phí chủ yếu mà mỗi sinh viên cần bỏ ra trong quá trình học đại học của mình. Căn cứ vào Biểu đồ 6, có thể thấy các khoản chi phí cần thiết nhất trong quá trình học tập là học phí, chi phí Internet và chi phí ăn uống. Trong đó,

học phí chiếm 95,8% có nghĩa là hơn 95% sinh viên phải đóng học phí để phục vụ việc học đại học (gần 5% còn lại thuộc đối tượng sinh viên được miễn giảm học phí).

Biểu đồ 6: Chi phí học đại học của sinh viên

Chi phí ăn uống và chi phí sử dụng Internet được 83,3% sinh viên cho rằng cần phải chi trong quá trình học đại học. Ăn uống là nhu cầu cơ bản của con người, được xếp ở dưới cùng của tháp nhu cầu Maslow có nghĩa là nếu thiếu đi nhu cầu cơ bản này, con người không thể tồn tại được và những nhu cầu cao hơn cũng không thể xuất hiện. Ngoài những sinh viên sống cùng bố mẹ tại Hà Nội, được bố mẹ nuôi ăn ở thì mọi sinh viên đều phải chi trả tiền mua lương thực, thực phẩm nuôi sống bản thân.

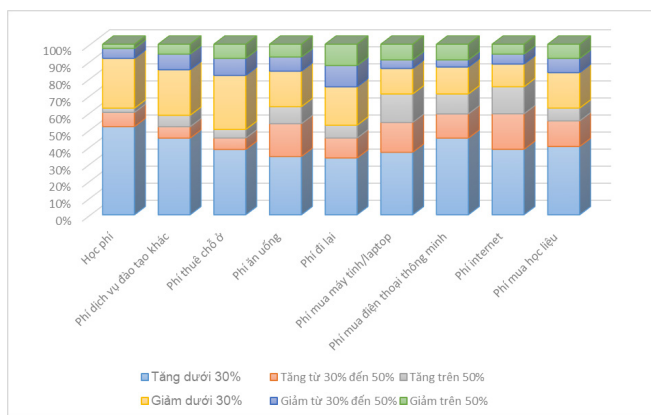
Chi phí sử dụng Internet là một khoản chi phí cần thiết của sinh viên trong quá trình học đại học. Sinh viên cần kết nối Internet để tìm hiểu thông tin liên quan đến bài giảng, phục vụ cho việc tìm hiểu kiến thức, làm bài tập lớn, đề án, dự án, nhiệm vụ học tập được giao... Bên cạnh mục đích học tập, sinh viên cần Internet để giải trí và phục vụ những nhu cầu khác của bản thân. Thực tế cho thấy, hiện nay sinh viên đã quen với việc sử dụng Internet vào hoạt động học tập, nghiên cứu, liên lạc và giải trí. Hầu hết sinh viên đã biết sử dụng máy tính và truy cập mạng Internet từ trước khi vào đại học, có thể tận dụng Internet như một phương tiện có ích cho việc học tập và định hướng sinh viên đến những giá trị cao đẹp hơn. Theo ông Hoàng Minh Cường, Cục Viễn thông thuộc Bộ Thông tin và Truyền thông, tỉ lệ người sử dụng Internet tại Việt Nam theo thống kê của Cục Thống kê năm 2019 đạt 68,7% trong khi trung bình của thế giới là 51,4%. Có thể nói, tỉ lệ người sử dụng Internet của Việt Nam cao hơn so với trung bình của khu vực khá nhiều và chúng ta đã đạt được 80% so với các nước phát triển. Còn theo số liệu của We are Social, trung bình mỗi ngày mỗi người Việt Nam dành khoảng 6 giờ 42 phút để vào Internet, trong đó 2 giờ 33 phút là dành cho mạng xã hội. 94% người dùng Internet Việt Nam lên mạng hàng ngày [4]. Đây được xem là khoảng

thời gian tương đối lớn được sử dụng trong một ngày. Điều này cho thấy, Internet đang dần trở thành nhu cầu thiết yếu của người dân, đặc biệt là trong bối cảnh cuộc Cách mạng công nghiệp 4.0.

Chi phí liên quan đến dịch vụ đào tạo khác có tỉ lệ phần trăm thấp nhất (là chỉ tiêu duy nhất dưới 50%). Chi phí liên quan đến dịch vụ đào tạo khác bao gồm các khoản chi liên quan đến học tập bên ngoài học phí như đồng phục, quỹ lớp, bảo hiểm y tế, các khóa đào tạo ngắn hạn, lệ phí khác.... Các khoản chi này có thể phát sinh vào bất kì thời gian nào trong năm học và thường có giá trị không lớn trong mỗi lần phát sinh. Do đó, chi phí này ít được chú ý và dễ bị bỏ quên khi thống kê chi phí phát sinh trong quá trình học đại học.

Sinh viên năm thứ ba chi tiêu nhiều hơn so với sinh viên năm thứ hai bởi sinh viên năm thứ ba chuẩn bị ra trường. Một số em đã bắt đầu chuẩn bị cho các chương trình thực tập cuối khóa và dự kiến ra trường sau khi kết thúc học kì 1 của năm thứ tư. Vì thế, sinh viên năm thứ ba thường tham gia các khóa học liên quan đến nghề nghiệp tương lai của mình, các khóa học kỹ năng mềm... do nhà trường tổ chức. Ví dụ, sinh viên Khoa Kế toán có thể học thêm về kế toán thuế, kế toán doanh nghiệp, hoặc học thêm tiếng Anh, tin học văn phòng... Ngoài ra, các em có thể chi thêm một số khoản chi liên quan đến hoạt động tập thể lớp như liên hoan, chụp ảnh kỉ yếu, ... Tóm lại, sinh viên cần chi trả nhiều khoản chi phí khác nhau phục vụ quá trình học tập đại học, trong đó học phí, chi phí Internet và chi phí ăn uống là những khoản chi cần thiết phải có của một sinh viên đại học.

Trong bối cảnh dịch bệnh COVID-19, trường học đóng cửa, thành phố thực hiện các biện pháp phòng chống dịch bệnh, đa phần sinh viên rời khỏi thành phố, trở về nhà học trực tuyến, theo đó các khoản chi cũng có sự biến động nhất định.

Biểu đồ 7: Sự thay đổi các khoản chi của sinh viên trong mùa dịch

Căn cứ vào Biểu đồ 7, trong mùa dịch bệnh COVID-19, các chi phí liên quan đến học đại học của

sinh viên đều có sự tăng nhẹ (dưới 30%) là chủ yếu.

Về học phí, khoảng trên 1/2 sinh viên cho rằng, học phí tăng dưới 30%, khoảng gần 1/3 sinh viên cho rằng học phí giảm dưới 30%. Có nghĩa là khoản chi lớn nhất trong quá trình học đại học của sinh viên có sự biến động tăng giảm nhưng không lớn. Đó là do mỗi trường có chính sách học phí khác nhau, có trường miễn giảm học phí cho sinh viên, tỉ lệ miễn giảm khác nhau giữa các trường khác nhau. Tuy nhiên, có một số ít cơ sở đào tạo giáo dục đại học vẫn chưa kịp thời giảm học phí cho sinh viên hoặc có giảm nhưng chỉ giảm cho một số đối tượng sinh viên cụ thể, chưa mở rộng đến toàn thể sinh viên trong nhà trường. Trong bối cảnh học trực tuyến toàn thời gian, một số sinh viên cho rằng, họ không sử dụng cơ sở vật chất, trang thiết bị và tiện ích của nhà trường, vì thế học phí ở mức hiện tại là quá cao. Nhiều sinh viên đề nghị nhà trường cần tiếp tục giảm học phí nhiều hơn nữa để hỗ trợ sinh viên vượt qua khó khăn mùa dịch.

Đối với chi phí ăn uống, đây là chi phí mà sinh viên có thể tiết kiệm nhiều nhất trong mùa dịch bởi đa phần các em đều trở về nhà và được ba mẹ nuôi cơm. Tuy nhiên, dịch bệnh đã khiến chuỗi cung ứng thực phẩm bị gián đoạn, giá thực phẩm leo thang cũng là một trong những nguyên nhân làm gia tăng chi phí lương thực, thực phẩm đặc biệt là các em bị mắc kẹt lại thành phố khi Chi thị 16 được triển khai thực hiện trên quy mô toàn thành phố Hà Nội trong những tháng vừa qua. Thực tế trong đợt giãn cách vừa qua tại một số chợ ở Hà Nội và chuỗi cửa hàng sạch có nơi tăng giá từ 15% đến 20% do vận chuyển khó khăn. Nhiều tiểu thương ở các tỉnh không về được Hà Nội do kiểm soát vận chuyển chặt chẽ. Nhiều quận, huyện lưu ý người dân không buôn bán tại nơi giãn cách nên hàng về Hà Nội ít làm giá thực phẩm tăng liên tiếp nhiều ngày. Kết quả thống kê cho thấy, khoảng trên 1/3 sinh viên cho rằng, khoản chi phí này tăng dưới 30%, gần 1/5 sinh viên cho rằng, chi phí ăn uống tăng từ 30% đến 50%, 1/10 sinh viên cho rằng, chi phí này tăng trên 50% trong khi hơn 1/5 sinh viên lại cho rằng chi phí ăn uống giảm 30%.

Đối với chi phí sử dụng Internet, dịch bệnh đã khiến nhiều sinh viên lựa chọn ở nhà, tránh đi ra ngoài tiếp xúc với người khác nên lướt web là hình thức giải trí được nhiều sinh viên lựa chọn. Thay vì gặp mặt trực tiếp, sinh viên lựa chọn giao tiếp với bạn bè, người thân thông qua mạng xã hội. Ngoài ra, việc sử dụng Internet để học trực tuyến là điều không thể tránh khỏi, sinh viên cần kết nối mạng để vào lớp học ảo, nghe giảng và làm bài tập, trao đổi ý kiến với thầy cô.... Do đó, trong mùa dịch bệnh, Internet đã trở thành công cụ không thể thiếu của sinh viên. Theo thống kê, Việt Nam được đánh giá là một trong 20 quốc gia có tỉ lệ sử dụng Internet nhiều nhất thế giới với 68,17% triệu người dùng (chiếm 70%

dân số) tính đến tháng 1 năm 2021 [5]. Cũng theo số liệu của Cục Viễn thông, thời điểm diễn ra dịch COVID-19, tốc độ tăng trưởng băng rộng di động của Việt Nam trong năm 2020 tăng đến 22,45%, băng rộng cố định tăng 13,33% so với cùng kì. Hiện nay, băng rộng cố định hộ gia đình hiện đạt 15,68 triệu, chiếm 58,34% số hộ gia đình, tức là tăng trưởng rất mạnh mẽ trong năm 2020 trong thời gian cách li, làm việc từ xa [5]. Ông Hoàng Minh Cường khẳng định: “*Đây là những con số tích cực, đặc biệt hơn khi năm 2020 cả thế giới chịu tác động của dịch COVID-19, phải cách li xã hội. Theo đó, cả thế giới chuyển mình sang trạng thái bình thường mới, làm việc từ xa, giáo dục từ xa, y tế từ xa, thương mại điện tử trở thành phương thức chủ đạo trong duy trì cuộc sống xã hội*” [4].

Ngoài ra, khoảng 70,9% sinh viên cho rằng khoản chi phí mua máy tính tăng, trong đó hơn 1/3 sinh viên cho rằng khoản chi này tăng dưới 30%. Chi phí mùa điện thoại thông minh cũng tương tự. Đối với chi phí thuê chỗ ở có 1/2 sinh viên cho rằng, chi phí thuê nhà tăng trong đó 38,3% sinh viên cho rằng, giá thuê nhà tăng dưới 30%. Một số sinh viên cũng than phiền rằng, mặc dù các em không ở nhưng vẫn phải nộp tiền nhà như bình thường, bởi nếu trả phòng thì một số em lo sợ khi nhà trường mở cửa trở lại các em sẽ không có chỗ ở. Nhưng cũng có một số em tiết kiệm được khoản chi này khi có 31,7% sinh viên cho rằng, chi phí này giảm dưới 30% bởi chủ nhà giảm tiền phòng trọ nhằm hỗ trợ sinh viên trong mùa dịch. Nhiều sinh viên hi vọng thành phố sẽ có chính sách kêu gọi, khuyến khích chủ nhà trọ giảm tiền thuê nhà cho sinh viên trong những tháng dịch bệnh nhằm giúp các em vui bớt gánh nặng tài chính.

2.3.4. Đánh giá chung về tình hình thu chi của sinh viên đại học trong đại dịch COVID-19

Trải qua hơn hai năm dịch bệnh diễn ra, tình hình tài chính của sinh viên đã chịu nhiều ảnh hưởng do những suy thoái kinh tế và xã hội do đại dịch mang lại. Nhìn chung, đa phần sinh viên đều bị giảm thu nhập trong mùa dịch, trong đó có hai nguồn thu chính của sinh viên là công việc làm thêm và trợ cấp của bố mẹ sụt giảm mạnh nhất. Mức độ sụt giảm nguồn thu có sự khác biệt giữa các đối tượng sinh viên khác nhau. Tuy nhiên, sự sụt giảm này đều ảnh hưởng tiêu cực đến việc trang trải chi phí học tập và sinh hoạt của sinh viên trong mùa dịch, đặc biệt là đối tượng sinh viên có hoàn

cảnh gia đình khó khăn. Các chi phí chính của sinh viên như học phí, chi phí ăn uống, phí Internet có xu hướng tăng trong mùa dịch. Nhiều sinh viên đã về nhà sau khi trường học đóng cửa nhưng vẫn phải trả tiền thuê nhà. Giãn cách xã hội thời gian kéo tỉ lệ thuận với thời gian các em không ở phòng trọ nhưng vì vẫn phải giữ phòng trọ cho đến khi đi học trở lại nên vẫn phải trả tiền thuê nhà mặc dù không ở. Đây cũng là một khoản chi phí không nhỏ chưa kể các chi phí khác phát sinh để phòng chống dịch bệnh, chi phí mua sắm các thiết bị phục vụ học trực tuyến.

Trước tình hình sinh viên chịu tác động tiêu cực bởi đại dịch, các cơ sở giáo dục đại học đã nhanh chóng đưa ra sự hỗ trợ về tài chính đối với sinh viên. Các hình thức hỗ trợ đa dạng và cần thiết đã mang lại động lực tinh thần và vật chất quý báu cho sinh viên. Tuy nhiên, khoản hỗ trợ bằng tiền mặt hoặc thông qua giảm học phí chưa đáp ứng được nhu cầu của sinh viên.

3. Kết luận

Dịch bệnh COVID-19 đã khiến nhiều sinh viên mất nguồn thu ổn định bởi không thể đi làm thêm trong thời gian giãn cách xã hội. Ngoài ra, suy thoái kinh tế khiến người lao động bị sụt giảm thu nhập trong đó nhiều người có con đang học đại học khiến cho nhiều sinh viên rơi vào hoàn cảnh khó khăn. Trong khi đó, sinh viên vẫn phải chi trả các khoản chi phục vụ học tập và một số khoản phát sinh để phòng chống dịch bệnh. Về cơ bản, trong mùa dịch nhiều chi phí giảm nhưng cũng có nhiều chi phí gia tăng, mức độ biến động của các chi phí khá đa dạng, tùy thuộc vào hoàn cảnh của sinh viên, tuy nhiên so với trước khi có dịch, đa phần chi phí đều tăng chứ không giảm. Do đó, sinh viên rất cần sự hỗ trợ, giúp đỡ của nhà trường và Chính phủ nhằm khắc phục khó khăn trước mắt, tiếp tục đến trường để hoàn thành nhiệm vụ học tập. Trong bối cảnh ngân sách của nhà trường có hạn, các trường đại học có thể cân nhắc ban hành cơ chế huy động các nguồn lực từ bên ngoài như từ các tổ chức phi lợi nhuận, nguồn xã hội hóa, từ cựu sinh viên để tạo nguồn quỹ tài chính hỗ trợ cho sinh viên trong thời gian dịch bệnh tiếp tục bùng phát. Ngoài ra, các trường đại học cần có tiêu chí phân loại đối tượng sinh viên để có mức hỗ trợ phù hợp với nhu cầu và hoàn cảnh của từng sinh viên nhằm tối đa hóa hiệu quả hoạt động hỗ trợ tài chính cho sinh viên gặp khó khăn trong mùa dịch.

Tài liệu tham khảo

- [1] Lê Đông Phương và cộng sự, (01/2021), *Dạy học trực tuyến trong các trường đại học ở Việt Nam trong giai đoạn dịch bệnh COVID-19 và kiến nghị các biện pháp thích ứng với trạng thái “bình thường mới”*, Tạp chí Khoa học Giáo dục Việt Nam, số đặc biệt.
- [2] Tổng cục Thống kê, (2022), *Thông cáo báo chí tình hình lao động việc làm quý IV và năm 2021*.
- [3] Thúy Nga, (06/9/2021), *Trường đại học hỗ trợ hơn 1200 sinh viên mắc kẹt tại Hà Nội*, [http:// vietnamnet.vn](http://vietnamnet.vn).

[4] Hiền Minh, (16/12/2020), *Hiện thực hóa khát vọng chuyển đổi số của Việt Nam*, <http://baochinhphu.vn>.

số người sử dụng internet cao nhất thế giới, <http://ictvietnam.vn>.

[5] Lan Phương, (2020), *Việt Nam trong top 20 nước có*

CURRENT STATUS OF THE COVID-19 PANDEMIC IMPACTS ON THE FINANCIAL SITUATION OF STUDENTS IN SOME UNIVERSITIES IN HANOI

Vũ Thị Quỳnh Nga

Email: ngavtq@vnies.edu.vn

The Vietnam National Institute of Educational Sciences
101 Tran Hung Dao, Hoan Kiem, Hanoi, Vietnam

ABSTRACT: *The COVID-19 pandemic has created an unprecedented socioeconomic crisis. The rising unemployment rate and the costs related to disease prevention and control are currently creating a heavy financial burden for the disadvantaged groups in society, which includes students. This study is the result of a survey of 120 second and third year university students in Hanoi about the impact of the epidemic on students' financial situation. The research results show that most students are negatively affected by the epidemic. Revenues dropped sharply while costs for the learning process tended to increase. Therefore, the universities and the government need to develop policies to support students to overcome difficulties and continue studying in higher education in the new context.*

KEYWORDS: *The pandemic impact, finance in higher education, university students.*